

УДК 330.322:504.03(477):339.9

DOI: <https://doi.org/10.32782/business-navigator.82-71>**Буряк А.А.**кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародних економічних відносин та туризму
*Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка»*ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0814-7459>**Левченко І.В.**доктор філософії, доцент, доцент кафедри
міжнародних економічних відносин та туризму,
*Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка»*ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7068-8320>**Buriak Alona**

PhD in Economics, Docent.

Associate Professor of the Department
of International Economic Relations and Tourism
*National University "Yuriy Kondratyuk Poltava Polytechnic"***Levchenko Iryna**

PhD in Economics, Docent.

Associate Professor of the Department
of International Economic Relations and Tourism
*National University "Yuriy Kondratyuk Poltava Polytechnic"***РОЛЬ ІНВЕСТИЦІЙНО-КРЕДИТНИХ РЕСУРСІВ
МІЖНАРОДНИХ ІНСТИТУТІВ У ПОДОЛАННІ ЗАГРОЗ
ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ****THE ROLE OF INVESTMENT AND CREDIT RESOURCES
OF INTERNATIONAL INSTITUTIONS IN OVERCOMING THREATS
TO THE ENVIRONMENTAL SECURITY OF UKRAINE**

У статті обґрунтовано роль інвестиційно-кредитних ресурсів міжнародних інституцій у подоланні актуальних загроз екологічній безпеці України в умовах війни та пост воєнного відновлення. Дослідження базується на використанні міждисциплінарного підходу, що поєднує аналіз екологічних індикаторів безпеки, оцінку структурних ризиків довкілля, а також систематизацію даних про проекти міжнародного фінансування у сфері екології. У роботі узагальнено приклади діючих проектів ЄБРР, ЄІВ, НЕФКО, КfW, реалізованих у 2022–2024 рр., які мають безпосередній вплив на стан екологічної інфраструктури. Визначено, що найбільший позитивний ефект спостерігається у сферах водопостачання, модернізації енергетики, кліматичної адаптації та покращення доступу до екологічно безпечних послуг для населення. Практична значущість отриманих результатів полягає у створенні основи для розробки інтегрованої політики залучення зовнішніх ресурсів з орієнтацією на цільові показники екологічної безпеки.

Ключові слова: екологічна безпека України, ризики і загрози, воєнний стан, інвестиційно-кредитні ресурси, міжнародні фінансові інститути.

The purpose of the article is to substantiate the role of investment and credit resources provided by international financial institutions (IFIs) in overcoming the current threats to Ukraine's environmental security under conditions of war and post-war recovery. The research is based on an interdisciplinary approach that combines the analysis of environmental safety indicators, assessment of structural environmental risks, and systematization of international financing projects in the fields of ecology. The methodological framework is grounded in the classification of environmental indicators developed by the National Institute for Strategic Studies of Ukraine, which covers seven key groups: biodiversity, air quality, climate, energy, public health, waste management and water resources. The study summarizes more than ten active investment cases implemented by the EBRD, EIB, NEFCO, and KfW during 2022–2024 that have had a direct impact on the state of environmental infrastructure. It has been found that the most substantial positive effect is observed in the areas of water supply, modernization of energy systems,

climate adaptation, and access to environmentally safe public services. At the same time, a financing imbalance remains in the areas related to biodiversity protection and municipal waste management, which require urgent attention to ensure holistic ecological sustainability. The practical significance of the obtained results lies in the development of a foundation for integrated environmental policy aimed at mobilizing external financial resources in line with Ukraine's national environmental safety indicators. Additionally, the study emphasizes the importance of strengthening cooperation between Ukrainian authorities and international financial institutions to enhance transparency, efficiency, and targeted use of funds. Future research prospects include the formalization of models for assessing IFI investment impact on regional ecological risk levels, as well as the development of strategic coordination mechanisms with international donors to foster long-term resilience and sustainable recovery.

Keywords: environmental security of Ukraine, risks and threats, martial law, investment and credit resources, international financial institutions.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку України супроводжується багатомірними викликами, серед яких особливої актуальності набуває проблема забезпечення належного рівня екологічної безпеки в умовах повномасштабної збройної агресії РФ. Руйнування промислових, енергетичних та транспортних об'єктів, забруднення довкілля залишками боеприпасів, хімічних речовин, нафтопродуктів, а також заблокований доступ до чистої води та санітарних умов у низці регіонів призводять до формування критичного рівня екологічних ризиків. Наслідки таких процесів є довгостроковими, системними та потенційно незворотними без цілеспрямованого державного та міжнародного втручання.

Україна визначає екологічну безпеку як пріоритетну складову національної безпеки. У відповідності до Стратегії екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату на період до 2030 р. [1], ключовими напрямками державної політики у цій сфері є зниження антропогенного навантаження, відновлення природних ресурсів, розвиток екологічно орієнтованої економіки, впровадження системного моніторингу та індикаторного оцінювання стану довкілля.

Однак у реаліях воєнного часу внутрішні ресурси України, включно з бюджетними, фінансовими та управлінськими, значною мірою спрямовані на забезпечення обороноздатності країни та подолання соціально-економічних наслідків війни. У цьому контексті особливої ваги набуває залучення зовнішніх інвестиційно-кредитних ресурсів, зокрема через співпрацю з міжнародними фінансовими організаціями (МФО), такими як Світовий банк, ЄБРР, ЄІБ, НЕФКО, KfW та ін.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика екологічної безпеки в умовах війни та післявоєнного відновлення розглядається у працях українських і зарубіжних дослідників крізь призму національної безпеки, сталого розвитку, адаптації до кліматичних змін та реформування екологічного управління. Теоретичні засади екологічної безпеки як складової системи національних пріоритетів України ґрунтовно досліджені у працях С. Онищенко, О. Маслій [2], І. Левченко, Н. Максюті [3], які розкривають питання системного аналізу ризиків і загроз у безпековому вимірі та пропонують адаптацію законодавчих і управлінських інструментів до міжнародних стандартів.

Значущим внеском у розвиток методичного забезпечення системи оцінки екологічної безпеки стали напрацювання Національного інституту стратегічних досліджень, зокрема С. Іванюти [4], який обґрунтував впровадження системи з 40 екологічних індикаторів у розрізі семи груп (біорізноманіття, повітря,

клімат, енергетика, здоров'я, відходи, водні ресурси), що забезпечує аналітичну цілісність при формуванні інструментів державного регулювання, стратегічного планування і розподілу ресурсів.

З іншого боку, питання ефективного використання інвестиційно-кредитних ресурсів міжнародних фінансових інституцій висвітлені у роботах І. Кравець, Г. Михальченко, Л. Давидюк, К. Дубич та ін. [5] які провели аналіз динаміки кредитування з боку Світового банку, ЄБРР, ЄІБ, НЕФКО та ін. Однак взаємозв'язок між інвестиціями та зниженням екологічних ризиків наразі не є предметом глибокого системного аналізу.

Таким чином, актуальність подальших досліджень полягає у міждисциплінарному аналізі зв'язку між структурними параметрами екологічної безпеки та цільовим використанням кредитно-інвестиційної допомоги, яка повинна бути спрямована на формування стійких екосистемних ефектів.

Формулювання завдання дослідження. Метою дослідження є обґрунтування ролі інвестиційно-кредитних ресурсів міжнародних фінансових інституцій у подоланні актуальних і потенційних загроз екологічній безпеці України в умовах повномасштабної війни та пост воєнного відновлення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Міжнародні фінансові інституції, серед яких провідне місце посідають Світовий банк, ЄБРР, ЄІБ, KfW, НЕФКО, виступають головними партнерами України в реалізації масштабних екологічних проєктів у воєнний період. Вони забезпечують доступ до пільгових кредитів, грантів, технічної допомоги, що уможливило реалізацію пріоритетних напрямів Стратегії екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату до 2030 року.

Загалом із 2022 р. кількість проєктів екологічної та енергетичної спрямованості зростає в рази. Вони охоплюють сфери водопостачання, відновлення теплових мереж, модернізації електропередачі, автоматизації критичної інфраструктури. Більшість проєктів здійснюються у тісній координації з центральними органами виконавчої влади та профільними операторами (НЕК «Укренерго», КП «Чернівціводоканал», тощо). Інформація щодо таких проєктів систематизована у табл. 1

Інвестиційна активність МФО не лише сприяє швидкому відновленню пошкодженої екологічної інфраструктури, а й закладає основу для подальшого переходу до сталої та енергоефективної економіки. Водночас ці проєкти варто оцінювати в динаміці за системою індикаторів екологічної безпеки, що дозволить визначити їхній реальний внесок у подолання загроз довкіллю.

Таблиця 1

Приклади інвестиційних проєктів МФО у сфері екології в Україні у 2022–2024 рр.

№	МФО	Назва проєкту	Напрямок реалізації	Обсяг фінансування	Тип фінансування	Статус реалізації
1	ЄБРР	Екстрене відновлення мереж електропередачі (НЕК «Укренерго»)	Енергетична інфраструктура	300 млн. євро	Кредит + грант	Активна фаза
2	ЄБРР	Спеціальна капітальна підтримка НЕК «Укренерго»	Енергетична стабільність	150 млн. євро	Кредит	Завершено
3	ЄІБ	Реконструкція ПЛ Південноукраїнська АЕС	Міжнародна енергетична інтеграція	246 млн. дол. США	Кредит	Переговори
4	ЄІБ	Екологічна інфраструктура (водопостачання, каналізація)	Екологічна модернізація	600 млн. євро	Кредит	На етапі узгодження
5	НЕФКО	Відновлення централізованого теплопостачання в м. Полтава	Теплоенергетика та енергоефективність	1 млн. євро	Грант (Швеція)	Підготовка до старту
6	НЕФКО	Реконструкція системи водопостачання в м. Миколаєві	Водопостачання	7,2 млн. євро	Грант	Активна фаза
7	KfW	«Передача електроенергії III–V» (Львівська обл.)	Енергетична інтеграція з ЄС	понад 100 млн. євро	Кредит + гранти	Реалізація
8	KfW + ЄС	Реконструкція інфраструктури передачі електроенергії України	Модернізація, автоматизація мережі	115 млн. євро	Грант	Реалізація

Джерело: складено авторами за даними [4, 6–10]

Для здійснення комплексної оцінки ефективності інвестиційно-кредитної підтримки екологічного сектору доцільним є застосування системи з 40 індикаторів екологічної безпеки, згрупованих за семи напрямками: біорізноманіття, атмосферне повітря, клімат, енергетика, стан здоров'я, управління відходами та

водні ресурси. Така система дозволяє обґрунтовано оцінити вплив проєктів МФО на конкретні сфери екобезпеки. У табл. 2 наведено відповідність між типами проєктів МФО та групами індикаторів.

Зазначена систематизація засвідчує, що найбільш пріоритетними для МФО є напрями, які мають високий

Таблиця 2

Взаємозв'язок інвестицій МФО та індикаторів екологічної безпеки України

№	Група індикаторів	Характер індикаторів	Інвестиційні проєкти МФО	Тип впливу
1	Біорізноманіття	Площа природоохоронних територій, лісистість	НЕФКО – екологічні проєкти у громадах (м. Миколаїв, Житомирщина)	Опосередковано – через відновлення ґрунтів, фітоочищення
2	Атмосферне повітря	Викиди CO ₂ , NO _x , SO ₂ , ПМ10	ЄБРР, ЄІБ – модернізація ТЕС, електрифікація транспорту	Прямий – зменшення шкідливих викидів
3	Клімат	Споживання енергії на душу населення, GHG-інтенсивність	KfW – проєкти інтеграції з енергомережами ЄС	Прямий – декарбонізація, підвищення енергоефективності
4	Енергетика	Рівень втрат в електромережах	ЄБРР – проєкти «Укренерго», ЄІБ – Smart Grid	Прямий – модернізація та діджиталізація енергомереж
5	Здоров'я населення	Хвороби дихальних шляхів, доступ до чистої води	НЕФКО – водопостачання в м. Миколаєві, гранти ЄС	Прямий – покращення якості води та повітря
6	Управління відходами	Частка утилізованих ТПВ, наявність полігонів	Проєкти за грантами ЄІБ, НЕФКО	Опосередковано – підвищення інфраструктури сортування
7	Водні ресурси	Витрати води на одиницю ВВП, кількість аварій на водогонах	ЄІБ – «Міська водна інфраструктура», НЕФКО – локальні проєкти	Прямий – відновлення трубопроводів, систем очищення

Джерело: складено авторами за даними [4, 6–10]

кумулятивний вплив на кліматичну стабільність, енергетичну стійкість та санітарно-гігієнічні умови населення. Зокрема:

1. Проекти ЄБРР у сфері відновлення мереж «Укренерго» не лише сприяють енергетичній безпеці, але й знижують втрати електроенергії, що впливає на зменшення викидів CO₂ на одиницю продукції [7];

2. Програми ЄІБ та НЕФКО у містах (м. Чернівці, м. Миколаїв, м. Полтава) безпосередньо покращують стан питної води, зменшують аварійність водопостачання та знижують ризики спалахів епідемій, тобто впливають на індикатори здоров'я населення [8, 9];

3. Клімато-орієнтовані проекти, що фінансуються KfW у співпраці з ЄС, дозволяють Україні наближати свої екологічні стандарти до вимог «зеленого курсу» Європейського Союзу [10].

Проте найменш покритими залишаються напрямки біорізноманіття та управління відходами, що свідчить про необхідність розробки нових цільових програм за участі МФО, спрямованих на захист екосистем, відновлення природних ареалів, підтримку циркулярної економіки в громадах.

Висновки. Проведене дослідження дозволило комплексно оцінити роль інвестиційно-кредитних ресурсів міжнародних фінансових інституцій у подоланні сучасних загроз екологічній безпеці України в умовах збройного конфлікту та пост воєнного відновлення. Встановлено, що внаслідок обмежених можливостей державного бюджету, зовнішня фінансова підтримка, зокрема у формі пільгового кредитування, грантів та технічної допомоги, є ключовим чинником забезпечення відновлення і модернізації критичної екологічної інфраструктури.

Аналітичне групування індикаторів екологічної безпеки дало змогу простежити пряму або опосередковану залежність між реалізацією міжнародних інвести-

ційних проектів та змінами за окремими параметрами екологічного стану – зокрема, у сферах водопостачання, енергоефективності, кліматичної адаптації, доступу до чистої води, зниження викидів в атмосферу. Найбільш активна участь у таких проектах відзначається з боку ЄБРР, ЄІБ, НЕФКО, KfW, які адаптували свої інструменти до умов воєнного часу шляхом спрощення процедур, поєднання кредитних механізмів із безповоротними грантами та підтримки місцевих органів влади.

Водночас виявлено низку сфер, які залишаються недостатньо охопленими у структурі міжнародної фінансової допомоги. Зокрема, це напрями збереження біорізноманіття, боротьби з деградацією земель, управління побутовими та небезпечними відходами, інтеграції екологічних індикаторів до системи державного стратегічного планування. Це свідчить про необхідність формування нових механізмів координації між центральними органами влади, МФО та громадами з урахуванням цільових параметрів екологічної безпеки.

Перспективи подальших досліджень полягають у: розробці методичних підходів до кількісного вимірювання ефективності міжнародних інвестиційних програм з позицій екологічної безпеки; побудові моделей екобезпекового прогнозування на основі індикаторних систем (data-driven forecasting); оцінці потенціалу генеративних цифрових технологій у сфері екомоніторингу та управління проектами; розширенні порівняльного аналізу із досвідом країн Центрально-Східної Європи, які вже реалізували успішні моделі трансформації екологічного сектору за підтримки МФО.

Загалом, формування ефективної моделі мобілізації інвестиційно-кредитних ресурсів задля зміцнення екологічної безпеки України має спиратися на комплексний підхід, що поєднує безпекову, екологічну, економічну та технологічну компоненти у межах єдиного стратегічного простору.

Список використаних джерел:

1. Про схвалення Стратегії екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату на період до 2030 р. Розпорядження КМУ від 20 жовтня 2021 р. № 1363-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1363-2021-%D1%80#Text> (дата звернення: 30.07.2025).
2. Onyshchenko S.V., Masliy O.A., Buriak A.A. Threats and risks of ecological and economic security of Ukraine in the conditions of war. *XVII International Scientific Conference «Monitoring of Geological Processes and Ecological Condition of the Environment»*, 7–10 November 2023, Kyiv, Ukraine. Mon23-072. URL: https://reposit.nupp.edu.ua/bitstream/PoltNTU/13700/1/2023_11_Mon23-072.pdf (дата звернення: 30.07.2025).
3. Levchenko I., Buriak A., Maksiuta N., Cherkaska D. Challenges and prospects of implementation environmental and social initiatives in international business. *Актуальні проблеми сталого розвитку*. 2024. № 2. Т. 1. С. 57–64.
4. Іванюта С. Про необхідність запровадження системи індикаторів екологічної безпеки України. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2025-06/az_indikator_i_ekobezpeki_ukr_1606.pdf (дата звернення: 30.07.2025).
5. Kravets, I. V., Mykhalchenko, H. H., Buriak, A. A., Davidiuk, L. P., Dubych, C. V. Long-term consequences of capital outflows for transition countries. *International Journal of Management*. 2020. № 11, 5. Pp. 1017–1026. DOI: <https://doi.org/10.34218/IJM.11.5.2020.093>
6. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://minfin.com.ua/> (дата звернення: 30.07.2025).
7. Офіційний сайт ЄБРР. URL: <https://www.ebrd.com/home.html> (дата звернення: 30.07.2025).
8. Офіційний сайт ЄІБ. URL: <https://www.eib.org/en/index> (дата звернення: 30.07.2025).
9. Офіційний сайт НЕФКО. URL: <https://www.nefco.int/> (дата звернення: 30.07.2025).
10. Офіційний сайт KfW. URL: <https://www.kfw-entwicklungsbank.de/International-financing/KfW-Entwicklungsbank/> (дата звернення: 30.07.2025).

References:

1. Kabinet Ministriv Ukrainy. (2021, October 20). *Pro skhvalennia Stratehii ekolohichnoi bezpeky ta adaptatsii do zminy klimatu na period do 2030 r.: Rozporiadzhennia № 1363-r* [On the approval of the Environmental Security and Climate Change Adaptation Strategy until 2030: Order No. 1363-r]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1363-2021-%D1%80#Text> (accessed July 30, 2025). (in Ukrainian)
2. Onyshchenko, S. V., Masliy, O. A., & Buriak, A. A. (2023). Threats and risks of ecological and economic security of Ukraine in the conditions of war. *XVII International Scientific Conference "Monitoring of Geological Processes and*

Ecological Condition of the Environment" (Mon23-072), Kyiv, Ukraine. Available at: https://reposit.nupp.edu.ua/bitstream/PolNTU/13700/1/2023_11_Mon23-072.pdf (accessed July 30, 2025).

3. Levchenko, I., Buriak, A., Maksuta, N., & Cherkaska, D. (2024). Challenges and prospects of implementation environmental and social initiatives in international business. *Aktualni problemy staloho rozvytku*, vol. 2(1), pp. 57–64. (in Ukrainian)

4. Ivaniuta, S. (2025). *Pro neobkhdnist zaprovadzhennia systemy indykatoriv ekolohichnoi bezpeky Ukrainy* [On the need to introduce a system of environmental security indicators in Ukraine]. Available at: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2025-06/az_indykatori_ekobezpeki_ukr_1606.pdf (accessed July 30, 2025). (in Ukrainian)

5. Kravets, I. V., Mukhalchenko, H. H., Buriak, A. A., Davidyuk, L. P., & Dubych, C. V. (2020). Long-term consequences of capital outflows for transition countries. *International Journal of Management*, vol. 11(5), pp. 1017–1026. <https://doi.org/10.34218/IJM.11.5.2020.093>

6. Ofitsiinyi sait Ministerstva finansiv Ukrainy [Official website of the Ministry of Finance of Ukraine]. Available at: <https://minfin.com.ua/> (accessed July 30, 2025).

7. Ofitsiinyi sait YeBRR [Official website of the EBRD]. Available at: <https://www.ebrd.com/home.html> (accessed July 30, 2025).

8. Ofitsiinyi sait YeIB [Official website of the EIB]. Available at: <https://www.eib.org/en/index> (accessed July 30, 2025).

9. Ofitsiinyi sait NEFKO [Official website of the NEFCO]. Available at: <https://www.nefco.int/> (accessed July 30, 2025).

10. Ofitsiinyi sait KfW [Official website of the KfW]. Available at: <https://www.kfw-entwicklungsbank.de/International-financing/KfW-Entwicklungsbank/> (accessed July 30, 2025).